

ԳԱՅՐԵՆԻՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր : — Բաժանորդագրութեան պայմանք եմ Պոլսոյ եւ Գաւառաց համար ըզրոտարութեան ծախքը միասին 50 դր2. — Վեցամսեայն մէկ ֆառորդ Օսմ. ոսկի. — Ձեռքէ կը ծախուի 40 փարայի : — Ո եւ է գիր եւ ցամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Մ. Յ. ՄԷԼԻՔԵԱՆ, Մ. Սարրեան տալարանը, Մերման չարշու Բիւշտի Էֆէնտի խան քիւ 20 :

Ն Ա Մ Ա Կ Ա Ն Ի

ԼԱ.

.....Բարեկամ

Ժողովրդեան ամեն դասակարգի կողմէ չնորհաւորական այցելութիւնք կը շարունակուին առ նորընտիր Ս. Պատրիարք Հայրն. ազդային պաշտօնական մարմնոց ոմանք անձամբ, այլք նամակաւ կը կատարեն իրենց պարտականութիւնն, միւլենոյն բանն կընեն նաեւ գաւառական առաջնորդք եւ վարչութիւնք հեռագրաւ : Այս ամենը բարեգուշակ նշան մ'են սիրոյ եւ համարման զոր կը տածեն պաշտօնական մարմինք առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, որ փոխադարձաբար հեռագրաւ կամ նամակաւ չնորհակալութիւն կը յայտնէ զինքն շրջնորհաւորող անձանց :

Ն. Սրբազնութիւնն սկսած է ուսումնասիրել այն ամեն կարեւոր խնդրոց անցեալն որ ծագած են ազգին մէջ կամ ազգին եւ տէրութեան մէջ, օրն ի բուն եւ գիշերն ի բուն Պատրիարքարան կը գտնուի եւ կը հսկէ Պատրիարքարանի ներքին բարեկարգութեան եւ ընթացիկ դործոց կարգադրութեան : Սիրով կ'ընդունի իրեն գիմող ազդայիններն, գիւրութիւն կ'ընծայէ խնդրանաց եւ Պատրիարքական շքեղութենէ հեռի պարզ ու անփառունակ վիճակ մ'ունի : Տակաւին չսկսաւ նախագահել Վար-

չութեան ժողովոց, տակաւին չիջաւ ի Մայր-Եկեղեցի իւր Պատրիարքական Աթոռը : Ըստ որում տակաւին չներկայացաւ Վեհ. Սուլթանին եւ Բ. Դրան նախարարաց, ինչպէս կը տրամադրէ Սահմանադրութիւնը, որոյ համաձայն նորընտիր Պատրիարքը յետ ներկայանալոյ Սուլթանին եւ նախարարաց կը ձեռնարկէ իւր պաշտօնին : Եւ ահա արքայական սոյն հրամանն ալ հասած է ի Պատրիարքարան, որուն համեմատ Ամեն. Ս. Պատրիարքը յառաջիկայ չորեքշաբթի օր պիտի ներկայանայ Երլտըզի Կայսերական պալատը : Վեհ. Սուլթանին պիտի մատուցանէ ուղերձ մը, չնորհակալութիւն յայտնելով Ն. Կ. Վեհափառութեան որ բարեհաճեցաւ հաստատել իւր ընտրութիւնն, եւ երախտագիտութիւն յայտնելով այն բարձր հոգածութեան համար զոր կը տածէ առ Հայոց Ազգն որ հաւատարիմ հպատակ եղած է դարերէ հետէ Օսմանեան պետութեան : Վեհ. Սուլթանն քանի մը բառերով պիտի պատասխանէ սոյն ուղերձին եւ պիտի նուիրէ Պատրիարքաց յատկացեալ Մէճիտիէյի առաջին կարգի պատուանշանը, զոր Ն. Սրբազնութիւնն կրելով ի կուրծս պիտի այցելէ պալատան բարձրաստիճան պաշտօնէից եւ պալատական կառքերով ուղղակի Բ. Դուռն երթալով պիտի այցելէ նաեւ Մեծ Եպարգոսին եւ այլ նախարարաց եւ հանդիսիւ պիտի իջնէ ի Մայր-Եկեղեցի աղօթելու համար Վեհափառ Սուլթանին կենաց եւ Օսմանեան Տէրոյ :

գաւաճման համար: Անմիջապէս վերջը կսկսի իւր յարարերութիւնը Տէրութեան հետ:

Նորընտիր Պատրիարքին ազգային գործոց ունեցած փորձառութենէն, ուշիմ դատողութենէն և հեղահամարող բնաւորութենէն յոյս մեծ ունիմք որ Ն. Սրբազնութեան ընտրութիւնն օգտակար պիտի ըլլայ ազգին մանաւանդ երբ վայելէ միշտ ազգային ժողովոց գործակցութիւնն և ընդհանուր ազգին աշակցութիւնն ու պատրաստականութիւնն: Կրնամ ըսել թէ մեր արտաքին վիճակէն աւելի մեր ներքին վիճակը բարենորոգման պէտք ունի: Պոյսոյ թաղերէն աւելի որք ընդ միշտ կը բաղկանան ազգային Պատրիարքարանն, գաւառներն մեծ պէտքեր և կարեւորութիւններ ունին: Այս պէտքերը գոհացնելու համար հաստատուն և անյողդողդ կամք, անվատ շարժունութիւն անհրաժեշտ են: Գաւառացի ժողովուրդեան գլխաւոր պէտքերէն մին հովուական կամ առաջնորդական վիճակի խնդիրն է: Եթէ գաւառացի ժողովուրդն է այն մեծ մարմինն որ կը կազմէ զԱզգն, եթէ այդ հիւժեւը և տառապեալ ժողովուրդն որ միայն կըրցած է պահել ինչ որ մնացած է մեր նախկին փառքերէն, մեր արեւակից եղբայրներն են, պէտք է աւելի ոյժ առնան, փրկել օտարաց ստնձըքութիւններէն, խաբեպատիր յոյսերէ և հրապոյրներէ, ընկերական և ընտանեկան քայքայեալ վիճակն որ արդիւնք է նիւթական ճնշման և դադրականութեան, ի լաւ անդր վերածելու միջոցներն խորհիլ և անոնց բարոյական անկեալ վիճակը բարւոքել: Այս չարեաց առաջին դարմանն է առաջնորդներ և հովիւներ զրկել այն վիճակներն որք անխնամ մնացած են և այս եղանակաւ պարբերաբար տեղեկութիւններ ստանալ գաւառական գործոց վրայ: Կը յիշեմ բարեկամ որ Ազգային ժողովոյ ելմտացոյցին մէջ գումար մը սահմանուած է գաւառական աւցելութեանց կամ հովուութեանց, ինչպէս նաև դատարարական գործին համար: սակայն չեմ յիշեր որ սոյն պէտքերն հոգալու համար ծախսուած լինին նշանակեալ գումարներն: Ո՞ր եկեղեցականը զրկեալ կենցալ կեդրոնէն այս ինչ գաւառն աւցելելու և անոր վիճակին վրայ ի մօտոյ տեղեկութիւններ քաղելու համար: Ո՞ր աղքատիկ վարժարանին գումար մը սահմանուեցաւ անոր կրթական վիճակը բարւոքելու համար: Ուրեմն լաւ է ըսել թէ մեր մէջ որոշումներն մեռեալ տառ կը մնան առանց գործադրութեան իսկական բարիքներն վայելելու: Այս կարգի չարեաց և ցաւոց վրայ պէտք է դնէ նորընտիր Պատրիարքը իւր առաջին մատն, փութացնելով ի գաւառս այն եկեղեցականն՝ Եպիսկոպոս կամ վարդապետ որ կրնար ունի վիճակէն և որ չուզեր հեռանալ Պոյսոյ ամուսններէն: Թէև կը խոստովանիմ որ Եկեղեցականը ալ ունին իրենց իրաւունքներն: Ըստ որում գաւառաց առաջնորդը պարզ քարոզչի մը կամ չորպաճիի մը ազդեցութիւնն իսկ չունին և նիւթապէս լքեալ վիճակի մը ենթարկուած են, որով նիւթական և բարոյական տկարութեան ներքեւ չեն կարող գոհացնել ժողովուրդեան պէտքերն կամ անոնց ցաւոց դարման տանիլ, Հետեւաբար այս վիճակն աւելի

խորհրդածութեան և կարգադրութեան կը կարօտի: Չորս տարիէ ի վեր առաջնորդական վիճակներն կազմակերպելու համար Յանձնաժողով մը կազմուած է, սակայն այդ յանձնաժողովը տակաւին իւր վերջին բաւը չէ կըրցած արտասանել և Ազգային ժողովոյ տակաւին չէ ներկայացուած կատարեալ ծրագիր մը:

Կերևի թէ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն իւր գործունէութեան առաջին նիւթ ընելով սոյն խնդիրն, մայրաքաղաքիս մէջ գտնուած Եպիսկոպոսներն Ազգային Պատրիարքարան հրաւիրել է խորհրդակցելու համար առաջնորդական վիճակաց կազմակերպութեան յանձնաժողովոյ տեղեկագրին վրայ, որոյ եզրակացութիւնն ընդունուելով Եպիսկոպոսաց կողմէ որոշուել է Ազգ. ժողովոյ մատուցանել այն տեղեկագիրն: Կը հետևի ուրեմն թէ Ս. Եպիսկոպոսունք հաւանք են ընդունիլ ու և է պաշտօն երբ գաւառական վարչութիւնք հրաւիրեն զիրենք: Այս բանն ուրախառելի է, սակայն փափաքելի է որ ապարդիւն չմնայ:

Գիտես բարեկամ, որ մեր ժողովուրդական բարեպաշտութիւնն չէ մարած: Ըստ որում եկեղեցին կարտադրէ այն հասոյթներն որ կարեւոր են դպրոցներու զարգացման համար: Եւ այսպիսի ձեռնտուներ ու բարեբարներ չեն պակսիր մեր մէջ: Իսկիւտարու Ս. Կարապետ Եկեղեցին այրեցաւ: մեծանուն բարերար մը՝ Վսեմ. Աբիկ էփէնտի Ունճեան զայն ի հիմանէ վերականգնեց իբր 4000 ոսկի ծախսելով ի յիշատակ իւր ծնողաց: Այս անձը սկսած է նմանող ինել այն մեծանուն նախնեաց որք իւրեանց բարեգործութեամբ յաւերժացուցած իւրեանց անունն, թէև խորիստ ու սիգապանձ սակայն ամենակարեւոր ժամանակներու մէջ Ազգին մեծամեծ բարիքներ ընելու վսեմ հոգիով և զգացմամբ փայլած է միշտ: Այսպիսիք յաւէտ երախտագիտութեան արժանի են: Ի մօտոյ Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյ օժման հանդէսը տեղի պիտի ունենայ:

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցին ալ նորոգեցաւ ջանիւք և աշխատութեամբ թաղային յանձնաժողովոյ որ Թաղ. Խորհրդոյ պաշտօնը կը վարէ այժմ թէև հակառակ Սահմանադրութեան: Այս թաղը մօտ 20 տարիէ ի վեր կեդրոն եղած է ազգային չարժանաց և կրթութեան գործին ծաւալման: Շնորհիւ պանդուխտ ժողովուրդեան այս թաղն ունեցած է բազմաթիւ չէնքեր և կալուածներ որոց բարւոք մատակարարութիւնն Կեդրոնական Վարչութեան դոհունակութեանն արժանացած է բազմիցս: Ս. Փրկչի վարժարանէն վերջը այս թաղը նշանաւոր հանգիստացած է իւր վարժարանով, որոյ աշակերտք ազգային և կառավարական պաշտօններու մէջ գործածուած են: Ճշմարտութիւնն վաղ կամ անագան կը յայտնուի և արդիւնաւոր գործիչներ չեն մոռցուիր, զորս ազգն գիտէ գնահատել:

Երուսաղէմի Պատրիարք Ամեն. Յարութիւն Սրբազան ձմրան ցրտաշունչ եղանակին մէջ պիտի մեկնի ի Ս. Երուսաղէմ փառաւոր լիշատակներ թողլով աստ ի մայրաքաղաքիս:

ՍՈՒՐ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԻՔ

...Խմբագիր,

Այս օրեր Պանտրմայի և Թէմօրէից արգահատելի վիճակն, վարժարանաց անբարեկարգութիւնն և եկեղեցեաց անշուք կացութիւնն ողբացող պատուական «Հայրենիքի» մէջ «Հայկազն» եւ Փունջ լրագրոյ մէջ անստորագիր հրատարակեալ ճշգրիտ յօդուածներն. հասարակութեան զգայուն մասն ուշի ուշով ընթերցելով և նկատելով որ այդ ստուգապատում հրատարակութիւնք իւր Ազգ. Թշուառ կացութեան և աննախանձելի վիճակին իսկական տիպարն կը կրեն, նկատելով նաեւ որ այդ տեսակ հրատարակութեանց առիթ տրուելն Պանտրմայի համակրանաց յաշտ ամենեցուն կորստեան պատճառ լինելով, օր քան զոր կը վատթարանայ առաջի ալոց. նկատելով վերջապէս Թէ իւր այս ողբալի վիճակն մի միայն հոգեւոր հովուի մը զգայութեան ծնունդ լինելով օր ըստ օրէ կըստուարանան անմիջական կարօտ Ազգ. կարեւոր խնդիրք, և Թէ այժմ կորստեան եղերաց վրայ գըտնուելով այլ ևս անտարբերութեան չարունակութիւնն հաւանականաբար զհամայն Պանտրմայիս յանգիւտ կորուստն պիտի մատնէ, Թաղ. Խորհուրդն տեսնելով հասարակութեան վրայ քարոզչի մը ներկայութիւնն վայելելու փափաքանաց նշաններ և ինքն ևս տողորեալ սոյն զգացմամբ առաջարկած էր մեզ յատուկ հրաւիրագրեր պատրաստել ամեն դասակարգի ազգայիններն 'ի խառն նիստ հրաւիրող 'ի բանակցութիւն և 'ի վերջնական լուծումն առաջ. կամ քարոզչական օգտաշատ խնդրոյն. Մինչդեռ անզուսպ բերկրութեամբ 'ի պատրաստութիւն հրաւիրագրոց գրիչ կը շարժէի, ժողովրդեանս նման ընդ երկար վարդապետի մը տեսութեան կարօտ վարժարանիս սանունք առ ցնծութիւն իւրեանց՝ հեալով մեզ ազդարարեցին վարդապետի մը գալուստն. պահ մը երեւակայութիւն կարծեցի մանկանց ազդարարութիւնն, բայց ուրախութեամբ տեսնելով Արժ. Տ. Եղրաս վարդապետ Սաչլեան բազմեալ 'ի խորհրդարանին աւելի զօրացայ 'ի Տէրունեան պատուիրանին Թէ «խնդրեցէք տացի ձեզ. հայցեցէք և գտնիք բաղնեցէք և բացցի ձեզ» ահա զարմանալի իմն զուգադիպութիւն. Նորին սրբութեան գալուստն կայժակի արագութեամբ տարածուելով ժողովրդեանս ամէն ակմբոց մէջ կարծես «համբարձի զաշտ իմ» 'ի լերինս. ուստի եկեսցէ ինձ օգնութիւն» աղաղակող ձայնասպաս. հասարակութիւնն. ուրախութեամբ

կ'աւետէին առ միմեանս. Նորին սրբութիւն ամէն իրեն այցելողներն սիրով ընդունելով կը յայտնէր Թէ՝ ընդ երկար իւր ծնողաց պարագայից և բարեկամաց տեսութեանն զրկեալ լինելով. ուղեւոր է ի Պալքէսիւր, անդ ի տեսութիւն իւր ազգականաց, Թաղ. Խորհուրդն ինչպէս նաեւ ընդհանուր հասարակութիւնն որ արդէն յոյժ փափաքող էր լսել օրինաց վարդապետի մը յորդորներն, այս զուգադիպութեանն օգուտ քաղելու տենչանօք Թախանձեցաւ Նորին սրբութիւն մնալ մինչ կիւրակէ ի յորդոր և ի միսիթարութիւն քարոզչիկ ժողովրդեանս սրբանուէր քարոզութեամբ. ուրախ եմք որ Նորին գերապատուութիւն տեսնելով քաղաքիս ազգային Թշուառ վիճակն և ժողովրդեան անզուսպ փափաքն յունկնդրութիւն օրհնածիր յորդորանաց, յարգելով Տէրունեան հրամանն Թէ զոր ինչ ասեմ Ձեզ ի խաւարի ասացէք ի լոյս և զոր ինչ լսէք յունկանէ քարոզեցէք ի վերայ տանեաց» սիրով յանձն առաւ սոյն առաջարկն ի մեծ ցնծութիւն մեր ամենեցուն. Հետեալ օրն Նորին սրբութիւն այցելեց Ազգ. վարժարանն և քննելով ուսանողներէն զմասն, իբր առ հաւատչեայ իւր գոհունակութեան պատուեց զուսանողս նուէրներով՝ որում կցելով իւր հայրական յորդոր ու խորախոյսն ի յառաջդիմութիւն նոցին.

Ամսոյս 23ի կիւրակէ օրն Նորին Ս. Հայրութիւն հանդիսաւոր Ս. պատարագ մատոյց ի խնդրոյ բարեպաշտ ժողովրդեանս որ գունդագունդ կը դիմէր յեկեղեցի յունկնդրութիւն իւր ազգու յորդորանաց՝ որ իւր մեծ վարդապետին պէս «սէր» եղաւ զլիաւոր բնաբանն.

Այս պատեհութիւն լքեալ ժողովրդեանս կարծես յերկնուստ շնորհ մ'ըլլալով, պարտ անձին կը համարիմք մեր շնորհակալութիւնն հրապարակաւ յայտնել Տ. Եղրաս վարդապետ Սաչլեանի. խնդրելով որ ժամանակ մը ի Պանտրմա համերաշխ սէր և միութիւն ներշնչելով առ յաւէտ գգնաբար և անմիաբան հայ ժողովրդեանս. ըստ իւր փափաքանաց կատարեալպէս յաջողի կիսաւեր Թողեալ Ս. եկեղեցւոյ վերաշինութեան խանդավառէ և քաջալերէ զդաստիարակս և զուսանողս վարժարանիս, մահամերձ ընկերութիւններն վերականգնանցնէ ի փրկութիւն քաղաքիս որոյ սակոյայժմէն մեր անսահման երախտագիտութիւնն յայտնելով.

Մնամք յաւէտ երախտապարտ
ԹԱԳԻՈՐ Յ. ԵՒԻԿԵԱՆ

1888, Հոկտ. 24
'ի Պանտրմա

Ջարմանալի է որ Տ. Եղրաս վարդապետ փոխանակ Սերաստիա՝ իւր պաշտօնատեղին երթալու ինչպէս հրաման եղած է իրեն Ազգ. Պատրիարքարանէն աստ անդ կը դեգերի:

ՄԱՂՆԻՍԱՅԻ ՎԵՏԵՐՐՈՐԴ ՓՈԹՈՐԻԿՆ

Տեղւոյս քահանայք այսօր քահանայադործե-
լու նպատակաւ փափաքեցան մտնել յեկեղեցի.
Շահպաղեանի հեռանալէն ի վեր այս մասին շատ
շանքեր կը լինին, բայց ի զուր, ժողովուրդն ինչ-
պէս միշտ՝ այսօր ևս ցոյց տալով իւր արիւնթիւնը
ամենայն եռանդեամբ ընդդիմացաւ սոցա և ար-
գիլեց, ինչպէս պատուական «Հայրենիքիդ» 3279
թուով գրուած է. դարձեալ ժողովուրդն մշտա-
բարբառ կ'աղաղակէ որ զիրենք այն ատեն պիտի
ընդունի երբ երթան ներողամտութիւն հայցեն
Ամեն. Տ. Մելքիսեդեկ Սրբաղանէն. եթէ ոչ ան-
կարելի է տեղւոյս քահանայից խաղաղութեամբ
առաքահանայադործելն.

Փօկթայի ժամն հասած լինելուն չը կարողա-
ցայ երկար գրել:

* * *

17 Հոկտ. 1888

Մաղնիսա

Առ. Խմբագրութիւն Հայրենիք պատուական լրագրոյ

...Խմբագիր

Ի միում ձեռիս տրցակ վարդիս վաղանցիկ եւ ի
միւսում մի քնար կերկերածայն կուգամ սոյն նուագ
նուիրել զերկոսին միանգամայն պատուական լրագրոյդ
որ յոյժ սիրահար է սոցա եւ ոյր անուան մէջ կը բռ-
նանդակին երկուքն եւս:

Անտեսելով զթերութիւնս քերթողականս որ յան-
դուզն եւ բուռն աշխուժից են արդիւնք, բարեհաճե-
ցէք ի լոյս ածել զներփակեալս, զետեղելով Ձեր պատ-
ուական լրագրոյն էջերուն միոյն մէջ:

Մնամ Ձերդ

ԽԱԶԻԿ Գ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

21 Հոկտ. 1888, Գում-Գարու

Ի Կ. Պօլիս

— 0 —

ՍԻՐՈՒՆ ՎԱՐԴ

Երբոր գարուն գեղազուաթ

Պճնէ գրնաւս յիւր ի զարդ,

Ի հոյս ծաղկանց եղեմնարոյր

Ձի՛ քաղցրիկ ես, սիրուն վարդ:

Այգուն ցօղեր մարգարտազարդ

Ի ծոցդ հանգչին կաթ առ կաթ,

Կրկնակ գեղոյդ ի հըրապոյր

Շըլանայ աչքս, սիրուն վարդ:

Կարմիր թերթերդ լայնեալ հանդարտ

Ընդդէմ երկնից շողազարդ

Առ քեզ ձըգես արփույն ճաճանչ,

Յանկուցիչ ես, սիրուն վարդ:

Երկնատեղ բոյրդ հոգաւարարտ

Հեշտին ծըծէ ամեն մարդ,

Թախիծ սրտից վանես ի բաց,

Երջանկառիթ, սիրուն վարդ:

Թէպէտ բնութիւն փթիթինաւարդ

Պճնէ դուռովք դաշտս, մարմանդ,

Բայց քո սիրոյդ շող տենջալի

Ձիս կը դիւթէ, սիրուն վարդ:

Քաղցրիկ սոխակն-քո սիրահարդ—

Ինծի նըման մըջեց շատ,

Ի քո տեսոյդ ակնապարար

Ոչ յարգեցա՛ւ, սիրուն վարդ:

Երբ գայ գարուն նազով-ազատ

Յողջոյն դաշտաց ծաղկաշատ,

Ի յուշս ածես իմ մանկութիւն,

Ձուգորդի՛չ ես, սիրուն վարդ:

Եւ ի ձմրան, ո՛հ, ձիւնազարդ

Յոյց տան կենաց իմ աւարտ,

Ի տապանիս անխճապարտ

Ոսկերքս միջե՛ն, սիրուն վարդ:

Թէպէտ ձմրան կա՛ս սգապատ,

Ածուիդ մէջ՝ մահապարտ,

Կնդրկարոյր մեռեալ սազարդ

Յուշ քեզ ածէ՛, սիրուն վարդ:

Ըզբարութիւն վարե՛ն յազարտ

Ժամանակին ձեռինք ժանտ,

Պարկեշտութիւն կայ մընայ արդ,

Թէ անցնի՛ գեղն, ՍԻՐՈՒՆ ՎԱՐԴ:

ԽԱԶԻԿ Գ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

16 Հոկտ. 1888, Գում-Գարու

Ի Կ. Պօլիս

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պերլին, 31 Հոկտ. — Թակալաթ կ'իմանայ թէ
Ռուսիոյ կայսերական կառավարմին պատահած ար-
կածին մէջ 17 մեռեալք և 30 վիրաւորք կան:
Ռուսիոյ պատերազմական նախարարն և թեթևա-
պէս վիրաւորուած է:

—Փեթերսպուրի, 31 հոկտ.— Այն շողեկաւ-
քըն որոյ մէջ կը գտնուէր Ձարը՝ վնասուեցաւ կա-
ռավարին մէկ մասին դժէն դռն ելնելէն, բայց
կայսրը չվիրաւորուեցաւ։ Կը հաստատեն թէ հար-
իւրապետ Պրէշ, բժիշկ մը, քարտուղար մը, երկու
սուրհանդակներ և ուրիշ 15 անձինք մեռան, կայ-
սերական թիկնապահ Շերմէնթիէլ ծանրապէս վի-
րաւորեցաւ, ինչպէս և Պառոն Սթէյնալ։ Պա-
տերազմական նախարարն եւ գեր-գորավար Չէրէ-
վին թեթեւ վէրքեր ստացան։

—Փարիզ, 31 հոկտ.— Անդրիացի և ֆրան-
սացի երեսփոխանաց գումարում մը տեղի ունե-
ցաւ այսօր՝ միջազգային իրաւարար դատարանի մը
կազմութեան համար։ Առաջարկեցաւ մեծ ժողով
մը գումարել Արուեստահանդէսի տարւոյն մէջ
(1889ին), Պ. Կլաուսթոն իւր հաւանութիւնը դրկեց
դրաւորապէս։

Պերլին, 31 հոկտ.— Հավուի գերմանական
հիւպատոսարանի զինանշանին բարձման խնդիրը
դեռ բոլորովին փակուած չի համարուիր։ Ղեկե-
րմանիւյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը տա-
կաւին չպատասխանեց ֆրանսական ծանուցադը-
րին։

—Պերլին, 30 հոկտ.— Ի Ֆրիտրիխսթուէ, շո-
ղեկաւքէն ելնելով, Վիլհէլմ Բ. քանիցս սեղմեց
նախարարապետին ձեռքն, յետոյ անոր հետ կառք
նստելով իշխանին դղեակը դնաց, ուր այսօր մին-
չե կէս օր նախարարապետին հետ մնաց։

—«Ժուռնալ տը Ս. Բեդրսպուրի» կըսէ թէ
ի Պորթի երկաթուղւոյ կառավարին դժէն դուրս
ելնելու արկածին մէջ, Կայսրն ոտքէն և կայսրու-
հին ձեռքէն վիրաւորուեց եւ, սակայն այսօր հան-
դերձ օգնեց եւ վիրաւորաց։

Նոյն լրագիրը կը յարէ թէ այս արկածին մէջ
մեռելոց թիւն է 31 և վիրաւորաց թիւը 37։

—Կովկասի երկաթուղեաց անօրէնը անձնա-
սան եղաւ, Պորթի արկածին համար։

—o—

ՁԱՐԻՆ ՊԱՏԱՀԱԾ ԱՐԿԱԾԸ

Ձրոյցներ կան թէ Թարանովքայի երկաթուղւոյ ար-
կածն, որուն քիչ մնաց զոհ պիտի երթար Ալեքսանդր
Գ իւր բոլոր գերդաստանով, Ոչնչականաց դործն էր,
որք վերստին գործունէութիւն կը ցուցնեն եղեր։ Պաշ-
տօնական աղբիւրէ տրուած տեղեկութիւնք բնականա-
պէս չեն ընդունիր այսպիսի մեկնութիւն մը, բայց չեն
ալ բացատրեր թէ, երբ ամեն զգուշական միջոցներ
ձեռք տունուած էին կայսերական կառավարին ապահով
ճամբորդութեան համար, այսպիսի արկած մը ինչպէս
կըցած է տեղի ունենալ։ Ռուսիոյ հեռագիրք չեն թոյ-
լատրեր թղթակցական աննպաստ տեղեկութիւններ։

Ռուսի հարկադրեալ ենք դէպքին մանրամասնութիւն-
ները քաղել պաշտօնական մանրամասն հեռագրէն, որ
կ'ըսէ թէ Թարանովքայի մեկնող կայսերական կառա-
վարը Պորթի մօտ զառիվայրէ մը իջած պահուն,
դժէն դուրս ելաւ, եւ այս միջոցիս կայսրն ու կայսրու-
հին իրենց զաւակներով կը ճաշէին սեղանի յատուկ շո-
ղեկաւքին մէջ։ Երբ առաջին կառքը դուրս ելաւ, բո-
լոր կառավարը սաստիկ ցնցուեցաւ, եւ յաջորդ կառ-
քերը խորտակեցան։ Սեղանի կառքը կտոր կտոր եղաւ,
եւ եթէ մէջիներն ողջ մնացին, ձեղունին դէպ ի մէջ
կողմ հակելուն շնորհիւ էր։ Այս նախախնամական կեր-
պիւ պատասխարուած, Ձարը, Ձարուհին, գահաժառան-
գըն եւ կայսերական գերդաստանին ուրիշ անդամները
զերծ մնացին այն վտանգէն որուն զոհ գացին նոյն կառ-
քին առջեւէն եւ ետեւէն գացող ուրիշ կառքերու ճամ-
բորդները։ Կայսեր հետեւորդներէն 19 անձինք մեռան
եւ 18 անձինք վիրաւորեցան։ Այս է պաշտօնական թիւն։
Եւ թէպէտ պաշտօնական հեռագիրը կ'ըսէ թէ Ձարն ու
Ձարուհին բնաւ չվնասուեցան, բայց ուրիշ հեռագրերէ
խմացուած է թէ մին ձեռքէն եւ միւսն ոտքէն թեթեւ
վէրքեր ընդունած են։ Երկաթուղեաց ընդհանուր տնօ-
րէնն եւս, որ Ձարին հետեւորդներէն մին էր, ծանր
վիրաւորելոյ մէջ է։ Թէեւ յորդ անձրեւ կը տեղար եւ
զետինը ցեխոտ էր, Ձարն եւ Ձարուհին պահ մը կեցան
հսկելով վիրաւորելոյ խնամածութեան։ Յետոյ Նոյնին
վեհափառութիւնք պահեստի կառավարմը մը նստելով
ետ գացին ի Լոսովոյէ, քանի որ՝ ճամբայն գոցուած լի-
նելով նոյն ժամուն կառավարը դէպ յառաջ չէր կըր-
նար իւր ընթացքը շարունակել։ Ձարն հրամայեց որ
մեռեալք Փեթերսպուրի փոխադրուին, եւ անոնց՝ ըն-
տանեաց անդունտին համար բաւական քանակութեամբ
թոշակներ կապուին։ Վիրաւորներն ալ խարքով փո-
խադրեցան դամբանուելուն։ Ի Լոսովոյէ Ձարը գեղջուկ
կղերին հոգեհանգստեան պաշտօն մը կատարել տուաւ
գԺախտ արկածելոց համար, եւ գոհաբանական պաշ-
տօն մը՝ մեծ վտանգէն իրեն եւ իւրայնոց հրաշալի ան-
գաղման համար։ Յետ այս պաշտաման, Ձարն իրեն հետ
վտանգէն զերծ մնացած բոլոր հետեւորդներն հրաւիրեց
ճաշի, որ կայարանին մէջ պատրաստուած էր։

Ռուս լրագիրք խստիւ կը հարուածեն երկաթուղ-
եաց վարչութիւնն, եւ կ'ըսեն թէ աւելի կատարեալ
զգուշութիւն մը ի գործ պէտք էր դրուել Ձարին ու-
ղեւորութեան առթիւ։

Ի Պերլին այս լուր շատ դէչ տպաւորութիւն ըրաւ,
եւ պահ մը ռուսական թուղթերն ինկան։ Այս ահաբեկի
արկածին Ոչնչականաց գործ լինելու կասկածը միշտ
կայ, թէեւ տակաւին եղելութեան սկզբնապատճառը
միայն մէջ թաղուած կը մնայ։

Ձարին ուղեւորութեան առթիւ ուրիշ աննպաստ
զրոյց մը սա է թէ ի Բուլթայիս (Վրաստան) ձերբակալ-
ուեց է Ոչնչական մը, խաղախ սպայի մը համադրեւորով
ծպտեալ։

Առ Պատուարժան Խմբագիր Հայրենիք լրագրող

Տէր,

Ինչպէս որ ծանօթ է Ձերդ անուշաբան, Գում-Գարուի Աղքատասէր Ընկերութեան Տնօրէն Խորհուրդը օժանդակութեամբ կարգադիր մասնախմբի մը, Թատերական ներկայացման մը ձեռնարկած է որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ հոկտ. 29 չարաթ գիշերժամը Յին 'ի Վէզնէճիլէր Օսմանեան Թատրոնին մէջ:

Կարգադիր մասնախումբս, քաջ գիտնալով Ձեր Պատ. Խմբագրութեան դէպի սոյն օրինակ ընկերութեանց ունեցած անկեղծ սէրը եւ համարումը, ներկայեալ կը համարձակի յղել Ձերդ Թատերական ազդէն մի օրինակ, խնդրելով որ հրատարակէք զայն ի գիտութիւն հասարակութեան եւ Հզլանաք նուիրել այս մասին նաեւ խմբագրութեան կողմանէ մի քանի տողեր, հասարակութեան օգնութիւնը հրաւիրելով դէպի այնպիսի հաստատութիւն մը որոյ նը պատակն բացատրելու աւելորդ կը համարիմք:

Հաճեցէք ընդունիլ . . . Տէր մեր անկեղծ եւ խորին յարգանքները:

'ի դիմաց Կարգադիր Մասնախմբի

Ատենադպիր

Ատենապետ

Ա. Կ. Աստուածատուրեան Հմայեակ Պ. Մազրմեան

27 Հոկտ. 1888

Ինչպէս կը տեսնուի, Գում-Գարուի եւ միացեալ Թաղից Աղքատասէր Ընկերութիւնն Թատերական ներկայացում մը պիտի տայ այս գիշեր Վէզնէճիլէրի Թատրոնը: Աւելորդ կը համարիմք այս մասին հրաւեր ուղղել Թատերասէր հասարակութեան, քանի որ Աղքատասէր Ընկերութիւնն իւր բարեհամբաւ գործերով եւ բարեգործական ձեռնարկներով ծանօթ է արդէն: Այս ընկերութիւնն որ երկու տարիէ ի վեր հիմնուած է, յուսացուածէն աւելի արդիւնաւոր եղած է եւ բազմաթիւ թշուառաց արտասուքը սրբած, կարօտելոց դեղ եւ բուժ մատակարարած եւ ձմեռային ցրտաշունչ եղանակին դէմ պատուարած է զանոնք:

Ինչպէս ի վերջում մ'է այս քաջալերելի սոյն պատուական հաստատութիւնն որոյ զարգացումն հանրային օժանդակութենէն կախեալ է:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Երկուշաբթի օրէ ի վեր բազմաթիւ երեւելի ազգայինք եւ Դեսպանական մարմնոց կողմէ Թարգմանք այցելութեան եկան առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն որ մեծարանօք ընդունեց զիրենք:

Երէկ իրիկուն Վսեմ. Միքայէլ ԼՖ. Յակոբեան եւս Ազգ. Պատրիարքարան երթալով, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հետ տեսակցեցաւ:

Բարձր. Մեծ Եպարդոսին կողմէ Ազգ. Պատրիարքարան հասած գիր մը կը ծանուցանէ թէ Վեհ. Սուլթանը հրամայած է որ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն յառաջիկայ չորեքշաբթի օր ելլորդի Կայսերական պալատը երթայ Ն. Կ. Վեհափառութեան ներկայանալու համար: Ն. Սրբազնութիւնն նոյն օրն Կայսերական պալատէն ուղղակի Բ. Դուռն երթալով պիտի այցելէ Բարձր. Մեծ Եպարդոսին եւ այլ նախարարաց:

Կրօն. Ժողովը չորեքշաբթի օր Պատրիարքարանի մէջ նիստ ըրաւ եւ ինչ ինչ խնդիրներ տնօրինեց:

Ժողովն որոշեց նշեցելոց յուզարկաւորութեան ծախուց ցուցակին պատճէնն զրկել զխաւոր Թաղերու քարոզչաց, որպէս զի քահանայից եւ Թաղ. Խորհրդոց հետ իրենց թաղի վիճակին համաձայն հարկ եղած բարեփոխումներն ընեն եւ մինչեւ մէկ ամիս տեղեկագրեն ի Պատրիարքարան:

Ժողովն աւագերեցութեան աստիճան չնորհեց Գուգլունճուքի Սէթեան Արժ. Տ. Կարապետ քահանային:

Սեբաստիոյ Սինեքերիմեան ընկերութեան կողմէ պատգամաւորութիւն մը որ կը բաղկանար Սեբաստացի մի քանի պատուաւոր ազգայիններէ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ներկայացաւ եւ չնորհաւորեց Ն. Սրբազնութեան պաշտօնը:

Կարնեցի մի քանի ազգայինք ալ ներկայացան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր եւ չնորհաւորեցին զիրենք:

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հրաւիրանաց համաձայն մայրաքաղաքս դառնուած Եպիսկոպոսունք Հինգշաբթի օր Ազգ. Պատրիարքարան ներկայացան, առաջնորդական վիճակաց վերակազմութեան Յանձնաժողովոյ տեղեկագրոյն վրայ խորհրդակցելու համար: Ներկայ Եպիսկոպոսունք սոյն տեղեկագրոյ վրայ խորհրդակցելէ վերջը հաւանեցան նոյնին եղբակացութեան որ պիտի մատուցուի Ազգ. Ժողովոյ ի վաւերացումն:

Քաղ. Ժողովն Ղալաթիոյ Խորհրդարանը գումարուելով Հինգշաբթի օր, սի քանի յարաբերական խնդիրներով զբաղեցաւ: Ի մէջ այլոց իւր Վսեմ. Ատենապետին յանձնեց Ամեն. Պատրիարք Հօր ի Կայսերական պալատ եւ ի Բ. Դուռն երթալու առթիւ հարկ եղած կարգադրութիւններն կատարել:

Նոյնպէս Գաղ. Ժողովը ըստ առաջարկութեան Ուսումնական Խորհրդոյ, սոյն Խորհրդոյ անդամ ընտրեց Յովհաննէս Էֆէնտի Կիւլպէնկեան, Պօղոս Էֆէնտի Պառնասեան և Եղիազար Էֆէնտի Մէլիքեան:

ՆՈՐ ԴԱՍԱԴԻՐՔ

Թ Ո Ւ Ա Գ Ի Տ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Ընդարձակ

ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԴՈՐՇՆԱԿԱՆ

Աշխատասիրեաց

Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

ՄԱՍՆ Բ.

Մանկավարժական նոր եւ դիւրուսոյց եղանակաւ

եւ պարզ դիւրամբողջի ապացուցութեամբ կը խօսի հետեւեալ նիւթոց վրայ.

Չափք, կշիռք եւ դրամք.— Տասնորտական կոտորակք.— Յատկութիւն թուոց.— Հասարակ կոտորակք.— Թուրքիոյ հին եւ նոր չափուց եւ կշռոց բաղդատութիւնը.— Թուրքիոյ հին եւ նոր չափուց եւ կշռոց գինեւորութեան բաղդատութիւնը.— Իւրաքանչիւր դասի վրայ հրահանգք եւ գործնական խնդիրք, ընդամենն իբր 500.— Ձանաղան ցուցակներ, են. եւ այլն:

Գին 5 դրուշ

Ո Ւ Ղ Ե Ւ Ո Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

ՇՈՒՐՁ ՁԼՈՒՍՆՈՎ

ՔԱՐԳՄԱՆԵՑ Բ. Մ. ՊՕՁԱՃԵԱ

Հռչակաւորն Ժիւլ Վէռնի Ուղեւորութիւն յերկրի և Լուսին անուն հետաքրքրաշարժ վիպասանութեան շարունակութիւնն իեղող սոյն վէպը կը վաճառուի բոլոր գրավաճառաց քով:

Գին 8 դրուշ

— 34 —

վրայ հասնելով, չլիթութիւնս փարատեցաւ: Այս բարեկամին ներկայութենէն սիրա առնելով, վերստին երգեցի, և Ալեքսանտրին ուսներէն խօսիլ սկսաւ հետս երկար ըտրակ: Մինչ մեկնել կը պատրաստուէի, հանին թախանձեց ինձ մեկուսի որ թուանը դասախօսիմ, և ուղեց ձեռքս քիչ մը ստակ դնել: Բացարձակապէս մերժեցի: Ալեքսանտրին զիս իւր քովն կանչեց իւր շնորհակալիքն յայտնելու համար, բայց փառք ջիւղով, նա ստակ չի տուաւ: Վաւարիւրին հետ մեկնեցայ և անդադար կը մտածէի կապոյտ աչացը, քօնթուալթօին և դաղիերէնին վրայ:

Յաջորդ օրը, դաղիերէն հեղարան մը ճարեցի: Բարեկամս ինձ հաճեցաւ դասախօսել: Արդարեւ դժուարին գործ մ'էր այս, ինչու որ իմ գործարանս (ձայնի) կորուսեր էր իւր կարեւոր դիւրադարձութիւնը՝ ուստի չէի կրնար մեր բարբառէն այնչափ տարբեր բարբառ մը արտասանել, հետեւաբար ամենէն շատ ես անիծեցի դաղիերէն լեզուն:

Ինչպէս պատմեմ ձեզ պատմութեանս վախճանը: Ինչպէս նկարագրեմ ձեզ Ալեք-

— 35 —

սանտրինի հետ ըրած խօսակցութիւննիս, նորա խօսքերուն և միանգամայն նայուածքին վայելչութիւնը: Անշուշտ դիւրաւ կը դուշակէք թէ յաճախ կերթայի զինքն տեսնելու, և շատ անգամ ալ հանին զմեզ միամիտի կը թողուր: Կ'երգէինք, սրտերնիս ալ միասին կ'երգէին:

Այն ատեն ճակտիս վրայ այս վէրքի նշանը չիկար, ոչ ալ դէմքս արեւէն խանձրւած, դեռ շատ երիտասարդ էի: Չէք կըրնար երեւակայել թէ որպիսի տղայական ուրախութեամբ զիս կը դիմաւորէր, և որպէս կը փայլէին նորա ականոցիքն սանդուղէն վեր ելած պահուն:

Միայնակ էի անոր հետ, սովորական անձկութեանցս և ոչ մին կզգայի, միշտ եռանդով կը խօսէի: Երկուքս իրարմէ բաժնող անջրպետը կը մտնայի, և իմ երեւակայութեանս սաստկութենէն, ես զիս նորա համահաւասար կը նկատէի, որովհետեւ անոր քով, ես, արուեստի և սիրոյ աշխարհին բարձրունքն կը թռչտէի: Բայց անկէ բաժնուած ատենս, իմ խօլ ցնորքս կը նուաղէին, և մի միայն մեր մէջ եղած հեռաւորութիւնը կը տեսնէի:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՆՈՐ ՔԵՐԱԿՆՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Աշխատասիրեաց
Բ. Մ. ՊՈՋԱՋԵԱՆ

Հետեւողութեամբ հռչակաւոր քերականաց
Լաուուսի, Կէւարի, Պաշէի եւ Լաուիէ Ֆլէօնի

Սոյն ընդարձակ քերականութիւն իւր մէջ կը բովանդակէ Ֆրանսերէն լեզուի բոլոր կանոններն ու սկզբունքներն, հանդերձ գործնական հրահանգներով, եւ այնպիսի օգտակար ծանօթութեամբ որք ցարգ կը պակսէին ուրիշ քերականութեանց մէջ: Մայրաքաղաքիս Գլխաւոր վարժարանք սոյն գործը ղնահատելով, արգէն ընդունած են իրենց ուսմանց ծրագրին մէջ:

Գին 7 դահեկան

Դիմել Կեդրոնական գրատուն, Չագմագճըլար թիւ 56:

ՆՈՐ ԱՂՈԹԱԳԻՐՔ

ՊԱՂՏԱՏԼԵԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Համառօտ եւ փոքրիկ աղօթագիրք մը որ շատ յարմարութիւն ունի ընտանեաց համար եկեղեցւոյ մէջ գործածելու, եւ կը պարունակէ օրուան ամբողջ աղօթքներն:

ՏԵՐ-ԽՄԱՍԳԻՐ

Մ. Յ. ՄԵԼԻՔԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ—Մ. ՍԱՐԳԵԱՆ

— 36 —

Չէի կարող յոյս մը երևակայել, և ոչ ալ պատիւ երևոյթ մը, չէի տեսներ նորա կեանքը ինձ հետ կցեալ օգուտէս դղելի մը մէջ: Գիտէի թէ անկարելի էր որ այդ մանկամարդու հին իմն լինէր, բայց առանց անոր չէի կարող ապրել, անկէ սիրուելու երջանկութենէն չէի կարող հրաժարել, և այնպէս կը հաւատամ որ, ով որ զիս անկից բաժնէր, պիտի սպաննէի:

Օրերը կ'անցնէին: Չէ ինձ կարելի մի առ մի թուել բոլոր խռովեալ մտածմունքս եւ յուզմունքս: Կեանքս կը կանխէի զիսնաւով թէ չիկայ ինձ ապագայ: Շատ ատեն էի վեր է որ զիրար սիրելիս գիտէինք, բայց իրարու բան մը չէինք ըսեր, որովհետեւ երկուքս ալ փոխադարձաբար նախազգացած էինք այս աղետաբեր ցաւը, որ յարակից էր մեր առաջին խոստովանութեան: Այս այն վերջակէտէն էր ուր չէի ուզեր հասնիլ, քանի որ գիտէի թէ անկից անդին ոչնչութիւն էր: Իմ միակ ուրախութիւնս անսահման կերպիւ երկարել էր այս երազը, հեռացնելով մտքէս, զարթնելու սոսկալի գաղափարը: Բայց ինչպէ՞ս ըզկայ առնուլ բանականութեան սահմանաց

— 33 —

կան երկչոտութիւնս փարատեց: Անդ տարբեր տարբեր անձինք գանուլը մոռցայ, մոռցայ նաեւ ստրկավտանդը: Միայն դաշնակը և Ալեքսանտրինը կը տեսնէի: Չեմ կարող բացատրել ձեռք թէ որպէ՞ս երդեցի, սա աղէկ զիտեմ որ, Ալեքսանտրին ինձ մօտեցաւ կամաց կամաց, անշարժ ու համր կեցաւ աչերն յիս սեւեռած:

Ո՛հ, որտեղ կախարդելու համար աւելի երգել պէտք է քան թէ խօսիլ, խօսքն հանճարն է, երգը հոգին, խօսակցութիւնը չափ ունի իմացականութեան պէս, բայց երգին զօրութիւնը անեղբ է հոգւոյ պէս, ինձ ուղղուած մեծարանքը չեմ ուզեր կրկնել բնաւ: Հոգ չէի տաներ, և չէի իմանար իսկ: Ալեքսանտրին երազող մ'էր, նորա վրայ ըրած տպաւորութեամբս կը զուարճանայի: Բայց յաղթանակս երկար չի տևեց: Համեստ ձայնով մը քանի բառ ուղղեց ինձ, որք զիս իրականութեան դարձուցին: Հետս գաղիներէն կը խօսէր, չէր գիտէր թէ ես դերի մ'եմ, եւ գրեթէ դերի մը գաղղիներէն չի սովորու: Շեփով պատասխան մը թողովեցի, և ոտքի ելայ չիկնելով: Սիմօնովիչ վշատիմիր